

NIEKOĽKO POZNÁMOK K VZŤAHU VŠEOBECNEJ A REGIONÁLNEJ GEOGRAFIE V DEJINÁCH GEOGRAFICKÉHO MYSLENIA

Ján Paulov

Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava

Abstract: The main objective of this essay is to describe briefly basic relationships between general (systematic) and regional geography – how they have been changing in the history of geographic thoughts. It is done on an example of selected geographic writings and their authors.

Key words: general (systematic) geography, regional geography, history of geographic thought

Hoci všeobecná a regionálna geografia sa považujú za dve stránky jednej a tej istej mince, ich vzájomný vzťah a význam sa v dejinách geografického myslenia menil, čo sa odzrkadľovalo aj na celkovom chápaní geografie ako vedy. Cieľom tejto krátkej state je stručne opísať hlavné podoby tohto vzťahu a významu na príklade vybraných geografických spisov a ich autorov. Poznamenávame však, že predložený článok má skôr povahu eseje než rigorózneho vedeckého štúdia, preto aj jej štýl sa líši od štýlu rigorózných vedeckých štúdií.

Za najstarší geografický spis sa zvykne považovať spis „Periodos ges“, ktorého autorom je Hekataios Milétsky (546 – 480 pred n. l.). Medzi historikmi geografie však nie je zhoda v tom, či tento spis je všeobecno-geografický alebo regionálno-geografický (Mukitanov 1985). Ak pripustíme oboje, potom možno konštatovať, že geografia sa už od svojho prvopočiatku začala vyvíjať tak vo všeobecno-geografickej ako aj regionálno-geografickej podobe. Neregistrujeme tu teda ani dominanciu všeobecno-geografického ani regionálno-geografického prístupu.

Celkom inak však vyzerá situácia pri druhom najstaršom spise. Tento mal názov „Historia“, pozostával z 9 zväzkov a jeho autorom bol Herodotos z Halikarnasu (485 – 425 pred n. l.). Hoci spis nesie názov „Historia“, bol to spis, ktorý obsahoval veľké množstvo geografických poznatkov; bol to vlastne opis Grékom vtedy známeho sveta. Pokým ide o vzťah všeobecná geografia verus regionálna geografia možno v prípade tohto spisu konštatovať jasnú dominanciu regionálnej geografie. Vzhľadom na jeho mimoriadnu hodnotu sa niektorí historici geografie prikláňajú k názoru, že práve tento spis treba považovať za začiatok geografie ako vedy a Herodota za otca geografie. Ak by

sme prijali tento názor, potom by bolo možné konštatovať, že to bola regionálna geografia, ktorá stála na začiatku geografie ako vedy, avšak nie pod názvom geografia, ale história. Ešte na jeden aspekt tohto spisu treba upozorniť: regionálna geografia tu vznikala v tesnej väzbe s historiografiou. Táto skutočnosť – spojenie s historiografiou – sa tiahne ako červená niť celými dejinami regionálnej geografie.

Tretí významný spis, relevantný v našom kontexte, je spis „Geografika“ a jeho autorom je Eratosthénés z Kyrény (276 – 194 pred n. l.). Tento spis podľa historikov geografie obsahuje tri časti, a to všeobecno-geografickú, dejiny (dovtedajšej) geografie a regionálno-geografickú. V tomto spise sa už objavuje istá snaha pokryť celú dovtedajšiu geografiu a preto mnoho historikov geografie sa pridáva k názoru považovať práve tento spis za začiatok geografie ako vedy a Eratosthéna za pravého otca geografie; už aj preto, že spis nesie názov „Geografika“. Ak by sme prijali tento názor, potom by sme mohli opätovne konštatovať, že na začiatku geografie stála tak všeobecná, ako aj regionálna geografia. K tomu však treba dodať, že Eratosthénés bol aj významný antický matematik a ako prvý stanovil obvod Zeme v poludníkovom smere, pričom hodnota, ku ktorej dospel, sa zásadne nelíši od hodnôt zistených najmodernejšími spôsobmi. Z toho dôvodu možno konštatovať, že mal pravdepodobne bližší vzťah k všeobecnej než regionálnej geografii.

Ďalší významný spis v kontexte našich úvah má tiež názov „Geografika“, je rozsiahly, 17 zväzkový a jeho autorom je Strabón (68 pred n. l. – 24 n. l.). Historici geografie zastávajú názor, že v tomto spise dominuje regionálna geografia. Doplňme ale, že v tomto spise Strabon zdôrazňuje aj praktický význam geografie, najmä pre panovníkov a vojenských vojvodcov. Strabon totiž už tvoril v čase rímskej ríše a je zrejmé, že spravovanie, či ovládanie tak veľkého územia, aké predstavovala rímska ríša, bolo ťažko predstaviteľné bez geografických poznatkov; navyše aj vojenské výboje rímskej ríše vyžadovali geografické poznatky. Strabóna preto do istej miery možno považovať aj za akéhosi predchodcu aplikovanej geografie. Hodno tiež poznamenať, že Strabón býva niekedy považovaný za najväčšieho geografa staroveku (Moschelesová 1951).

Posledný spis z antickej geografie, ktorý si v našom kontexte zasluhuje osobitnú pozornosť, je spis „Geografiké hyfégésis“, ktorého autorom je Claudius Ptolemaios (90 – 168 n. l.). Hoci Ptolemaios bol predovšetkým astronóm – pôvodca geocentrickej sústavy – výrazne zasiahol aj do geografie. Poznávanie Zeme rozdelil do troch vied, a síce kozmografie, geografie a chorografie. Kozmografia mala študovať Zem ako kozmické teleso, geografia mala zobrazovať Zem do máp a študovať priestorové vzťahy na zemskom povrchu a chorografia mala opisovať jednotlivé oblasti zemského povrchu (Moschelesová 1951). Ptolemaiova geografia, ako vidno, zodpovedá dnešnej kartografii a všeobecnej geografii, chorografia zasa dnešnej regionálnej geografii. Keďže kartografia je dnes už považovaná za samostatnú vedu, skutočnosť, že Ptolemaios zostrojil mapu sveta na presných matematických základoch, oprávňuje nás považovať ho za otca kartografie. Okrem toho skutočnosť, že geografii prisúdil tiež študovať priestorové vzťahy na Zemi, či na zemskom povrchu a navyše skutočnosť, že zdôrazňoval a sám tiež uplatňoval kvantitatívny prístup pri tomto štúdiu, oprávňuje ho považovať aj za predchodcu teoretickej geografie. Je zrejmé, že Ptolemaiova koncepcia poznávania Zeme stojí bližšie k všeobecnej než regionálnej geografii. Je však potrebné poznamenať, že jeho názov „chorografia“, pre vedu zaoberajúcu sa opisom jednotlivých oblastí zemského povrchu, pretrval prakticky až do renesancie.

Od starovekej, antickej geografie sa dostávame k stredovekej geografii. Tu hneď na začiatku treba konštatovať, že v stredovekej geografii vzťah medzi všeobecnou a re-

gionálnou geografiou nevystupoval v tak výraznej podobe ako v antickej geografii. Vo všeobecnosti možno povedať, že stredoveká geografia bola viac regionálne než všeobecne orientovaná; súvisí to predovšetkým s opisom ciest, ktoré podnikli európski a arabskí cestovatelia (napr. M. Polo, I. Batuta a ďalší).

Za ďalší míľnik vo vzťahu všeobecnej a regionálnej geografie považujeme geografiu renesancie. Renesančná geografia dala svetu jedno významné dielo, ktoré ovplyvňovalo chápanie a vývoj geografie na pomerne dlhú dobu. Bolo to dielo „Geographia generalis“, ktorého autorom je Bernhard Varenius (1622 – 1650), žiak slávneho R. Descarta. V tomto diele, ktoré vyšlo v Amsterdame v r. 1650, je geografia rozdelená na dve časti, a síce na „geographiu universalis“ a „geographiu specialis“. Všimnime si, že regionálna geografia je v tomto diele už považovaná za súčasť geografie a nie za samostatnú, od geografie nezávislú vedu, za akú ju považoval, ako sme už vyššie uviedli, Ptolemaios. Navyše, upúšťa sa od názvu chorografia a používa sa názov „geographia specialis“. Teda až v diele „Geographia generalis“ dochádza k včleneniu regionálnej geografie do geografie ako celku, čo možno považovať za významný počin, najmä z hľadiska budúceho, t. j. postrenesančného vývoja geografie. V „Geographii generalis“ je však predovšetkým rozpracovaná „geographia universalis“, t. j. všeobecná geografia. O mimoriadnej hodnote tohto diela svedčí i skutočnosť, že sám I. Newton (1641 – 1727) prednášal geografiu na univerzite v Cambridge podľa tohto diela a, navyše, redigoval jeho ďalšie vydania, ktoré dopĺňal novými poznatkami.

Ďalšia významná osobnosť, ktorá si pri sledovaní vzťahu všeobecná geografia versus regionálna geografia zasluhuje osobitnú pozornosť, je nemecký filozof Immanuel Kant (1724 – 1804). Tento veľký filozof prednášal na univerzite v Königsbergu (dnešný Kaliningrad) nielen filozofiu, ale i celý rad iných vedných odborov, geografiu nevynímajúc. V súvislosti s geografiou je obzvlášť dôležitá jeho klasifikácia vied a stanovenie ich náplne. Kant rozčlenil vedy do troch skupín, a síce na vedy systematické, vedy časové a vedy priestorové. Systematické vedy študujú svet podľa jednotlivých druhov, jednotlivých kategórií objektov, čo znamená, že nejaká systematická veda študuje len jeden druh, jednu kategóriu objektov; napr. botanika študuje len rastlinstvo, ako jeden druh, jednu kategóriu objektov. Časové a priestorové vedy naopak neštudujú len jeden druh, jednu kategóriu objektov, ale všetky druhy, všetky kategórie objektov, pričom časové vedy študujú ich časovú súňaležitosť, časovú koexistenciu a priestorové vedy ich priestorovú súňaležitosť, priestorovú koexistenciu. Za časovú vedu považoval Kant historiografiu, kým za priestorovú geografiu a tiež astronómiu. Kant pritom považoval historiografiu a geografiu za analogické vedy, a to v tom zmysle, že to čo v historiografii predstavuje obdobie, periódu, to v geografii predstavuje určité územie, oblasť. Pri štúdiu oblastí sa študujú práve všetky kategórie objektov v ich priestorovej súňaležitosti, koexistencii. Takýmto chápaním postavil vlastne regionálnu geografiu za základ geografie. Poznamenajme, že Kantovo chápanie geografie ovplyvnilo neskôr aj niektorých iných významných geografov.

Od I. Kanta sa dostávame k dvom velikánom nemeckej a svetovej geografie, a to k Alexandrovi von Humboldtovi (1769 – 1859) a Carlovi Ritterovi (1779 – 1859). A. von Humboldt sa považuje za mimoriadne významnú postavu svetovej vedy; bol to vlastne encyklopedista, ktorý ovládal všetky vedecké poznatky svojej doby, čo dokladá jeho základné dielo „Kosmos“. Je ale pozoruhodné, že hlavný základ jeho vedeckej aktivity predstavovala geografia. Podnikol, ako je známe, veľké cesty, najmä do Latinskej Ameriky, na ktorých študoval, priamo v území (teréne), vzájomné väzby medzi jednotlivými zložkami krajiny ako aj väzby medzi prírodným prostredím a ľudskou spoloč-

nosťou. Toto štúdium rozpracoval tak hlboko a prenikavo ako nikto pred ním. Z tohto dôvodu je často považovaný za otca náuky o krajine a tiež za jednu z najväčších postáv v dejinách geografie. Pri svojom štúdiu dospel k predstave, že tieto vzájomné väzby vedú k formovaniu sa syntetických územných jednotiek, teritoriálnych komplexov. Poznemenajme, že regionálna geografia, v jej syntetickom chápaní, si kladla podobné alebo rovnaké ciele, preto geografiu A. von Humboldta možno právom považovať aj za regionálnu geografiu, hoci A. von Humboldt je tradične považovaný za fyzického geografa, špeciálne landšaftológa. Synteticky chápaná regionálna geografia nachádza preto v diele A. von Humboldta svoju silnú oporu.

Súčasník A. von Humboldta, Carl Ritter, môže byť už v plnom rozsahu považovaný za regionálneho geografa. Dokazuje to jeho základné dielo „Erdkunde“, ktoré je regionálno-geografickým opisom jednotlivých častí sveta. Historici geografie zdôrazňujú, že v tomto diele je priamo majstrovsky uplatnená porovnávacia a historická metóda. K tomu poznamenajme, že mnoho klasických regionálnych geografov považuje tieto metódy za ťažiskové pre regionálnu geografiu. Z tohto dôvodu je práve C. Ritter považovaný niekedy za otca regionálnej geografie.

V r. 1859, kedy zomreli obaja veľikáni nemeckej a svetovej geografie, sa narodil ďalší veľikán, ktorý výrazne zasiahol do koncepcie geografie, a predovšetkým regionálnej geografie; bol ním Alfred Hettner (1859 – 1941). A. Hettner dospel po dlhých štúdiách k názoru, že nie všeobecná, ale regionálna geografia je jadrom geografie. Konštatoval, že prevažnú časť všeobecno-geografických poznatkov získava geografia aj tak od iných vied, za čo býva, navyše, často obviňovaná od predstaviteľov týchto vied, že nemá svoj vlastný objekt štúdia; to Hettner ťažko znášal (Wardenga 1995). To, v čom je ale geografia zjavne nezastupiteľná, v čom je jej bádateľská sila, je štúdium, poznávanie jednotlivých oblastí zemského povrchu, ktoré nazýva „Erdräume“ a vedu, ktorá to robí „Länderkunde“. Teda to, čo robí geografiu vedou sui generis je štúdium územnej, regionálnej diferenciácie a syntetického charakteru regiónov. U Hettnera teda pozorujeme explicitné zjednotenie dvoch základných prístupov klasickej regionálnej geografie: štúdium regionálnej diferenciácie a syntetického charakteru regiónov. Svoje názory zhrnul v diele „Geographie, ihre Geschichte, ihr Wesen und ihre Methoden“. Hettnerova koncepcia geografie stavala tak jasne na regionálnej geografii.

Koncepciu geografie akú rozpracoval A. Hettner si osvojil aj popredný americký konceptor geografie, Richard Hartshorne (1899 – 1992). Vyrožil ju v diele „The Nature of Geography“, ktoré vyšlo v r. 1939. Toto dielo istú dobu ovplyvňovalo, a to veľmi zreteľne, chápanie a vývoj americkej geografie. Poznemenajme tiež, že v tomto diele sa obhajovala, a to tiež veľmi zreteľne, myšlienka unikátности (singulárnosti) geografických lokácií a regiónov, čo sa stalo neskôr, v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch, predmetom ostrej kritiky časti amerických geografov.

Začiatkom 20. storočia sa zrodila ďalšia koncepcia geografie, ktorá do popredia postavila regionálnu geografiu. Jej zakladateľom sa stal francúzsky geograf Paul Vidal de la Blache (1845 – 1918). Táto koncepcia vznikla nezávisle na Hettnerovej koncepcii. Bola zameraná na štúdium konkrétnych regiónov, pričom práve ona, podľa všeobecne prevládajúcich názorov, prenikla čo najhlbšie v poznávaní ich „genia loci“. Okrem toho je tu výrazná väzba na historiografiu. Preto sa francúzska regionálna geografia stala istým vzorom aj pre regionálnu geografiu v mnohých iných krajinách. Pri posudzovaní vzťahu všeobecná verus regionálna geografia je zrejme, už z predchádzajúcich tvrdení, že francúzska koncepcia geografie zjavne preferovala regionálnu geografiu pred všeobecnou geografiou. Na dokreslenie tohto tvrdenia uvedme, že Paul Vidal da la

Blache v rôznych polemikách s francúzskymi geografmí zdôrazňoval, že objektom geografie sú miesta a nie príroda, resp. spoločnosť, z čoho plynie, že práve regionálnu geografiu treba považovať za profilujúcu „vetvu“ geografie.

Celkovo možno konštatovať, že koniec 19. storočia a 1. polovica 20. storočia boli v znamení regionálnej geografie; regionálna geografia v tom čase zjavne dominovala. Bol to akýsi „zlatý vek“ regionálnej geografie; regionálna geografia bola na piedestáli. Polovica 20. storočia však znamená zjavný zlom v chápaní a metodológii geografie ako vedy. Podobne ako iné opisné vedy aj geografia sa chce vymaniť zo svojej opisnosti a chce sa priblížiť k tzv. fundamentálnym vedám, ktoré si kladú za cieľ skutočnosť nielen opisovať, ale hľadať v nej pravidelnosti, zákony, princípy. V tejto súvislosti začína geografia vyznávať priestorovú paradigmu, ktorej predchádzajúca geografia nevenovala takmer žiadnu pozornosť, pretože priestorový prístup pokladala za vzdialený geografii alebo vyslovene za negeografický. Za jednu zo základných úloh geografie, aspoň humánnej geografie, sa teraz považuje štúdium priestorovej organizácie ľudskej spoločnosti. Regionálna geografia, v ktorej jasne dominovalo štúdium vertikálnych vzťahov, najmä vzťahov medzi prírodným prostredím a ľudskou spoločnosťou – to sa považovalo za jednu zo základných úloh klasickej chápanej regionálnej geografie – sa v dôsledku takéhoto vývoja dostáva do marginálnej pozície. K tejto skutočnosti prispelo i to, že mnohé regionálno-geografické práce nedosahovali patričnú úroveň. Miesto hĺbkovej analýzy regiónov sa vyznačovali schematickosťou a šablónovitosťou. Tento útlm regionálnej geografie trval takmer 30 rokov. Až v polovici osemdesiatych rokov začína dochádzať k jej opätovnému oživeniu, revitalizácii a začína sa formovať tzv. nová regionálna geografia (Gilbert 1988). Poznamenajme v tejto súvislosti, že geografi, ktorí sa usilujú o tzv. novú regionálnu geografiu, prehlasujú, že návrat ku klasickej regionálnej geografii hettnerovsko-hartshornovského typu nie je možný. Britský geograf R. Johnston (1991) napr. vyhlasuje, že syntetické geografické regióny nie sú preto možné, že príroda a spoločnosť sa riadia diametrálne odlišnými zákonmi. V tejto súvislosti nám nedá nepripomenúť, že rovnaký argument sa objavil u odporcov metodologickej jednoty geografie ako vedy. Poznamenajme, že túto jednotu v 60. rokoch 20. storočia osobitne a rozsiahlo rozpracoval a dôsledne obhajoval sovietsky (ruský) geograf V. A. Anučin (1960, 1961).

Nová regionálna geografia sa doteraz prezentovala predovšetkým v podobe štúdia malých území, podrobnej analýzy ich sociálno-ekonomického charakteru a každodenného života ich obyvateľov. Väzba na prírodné prostredie, štúdium jeho významu, čomu sa prikladal zásadný význam v klasickej regionálnej geografii, sa tu zjavne zatláča do úzadia alebo vôbec vypúšťa. Toto štúdium sa označuje ako „locality studies“, pričom ho iniciovala britská geografka D. Massey (1984).

Hoci na novú regionálnu geografiu sa možno pozeráť rôznou optikou, dokonca s istou skepsou, či ona je tým najvhodnejším riešením problémov regionálnej geografie, jeden aspekt, zdá sa, treba v tomto kontexte zdôrazniť. Hettnerovsko-hartshornovská koncepcia geografie trpela idiografickosťou. Tohto atribútu sa nová regionálna geografia jasne zbavuje. Regionálna diferenciácia ľudskej spoločnosti, ktorá je jej fundamentálnou črtou a bez ktorej ľudskú spoločnosť nemožno plnohodnotne pochopiť – štúdium regionálnej diferenciácie je spoločný znak klasickej i novej regionálnej geografie – nie je unikátny, v zmysle singulárny, jav, ale lokálna či regionálna odpoveď, lokálna či regionálna realizácia, špecifický prejav istého všeobecného procesu, či všeobecnej štruktúry. Hoci každý región je individuálna entita, chápanie tohto individuálneho mimo rámec všeobecného, vylúčením všeobecného už neprichádza do úvahy.

V tomto ohľade si nová regionálna geografia osvojila prístup, ktorý rozpracovala teoretická geografia; v tomto ohľade je nová regionálna geografia už nomoteticky orientovaná a kompatibilná s teoretickou geografiou. V tomto ohľade sa nová regionálna geografia môže oprieť aj o Giddensovu teóriu štruktúrácie (Giddens 1984).

Na záver považujeme za účelné poznamenať, že nová regionálna geografia nie je jediný projekt na revitalizáciu regionálnej geografie. Iný projekt, na ktorý by sme chceli upozorniť, rozvíja francúzsky geograf Paul Claval (2006), ktorý ho rozpracúva na báze už vyššie spomenutej francúzskej regionálnej geografie.

Literatúra

- ANUČIN, V. A. 1960. Teoretické problémy geografii. Mysl', Moskva.
ANUČIN, V. A. 1961. O kritike jedinstva geografii. MGU, Moskva.
CLAVAL, P. 2006. Géographie régionale: de la région au territoire. Armand Colin, Paris.
GIDDENS, A. 1984. The Constitution of Society. Polity Press, Cambridge.
GILBERT, A. 1988. The New Regional Geography in English – and French-speaking Countries. Progress in Human Geography, 12, 208-228.
HARTSHORNE, R. 1939. The Nature of Geography. Annals of the Association of the American Geographers, XXIX, 171-658.
HETTNER, A. 1927. Geographie, ihre Geschichte, ihr Wesen and ihre Methoden. Ferdinand Hirt, Breslau.
JOHNSTON, R. I. 1991. A Question of Place. Blackwell, Oxford.
MASSEY, D. 1984. Spatial Division of Labour. Macmillan, London.
MOSCHELESOVÁ, I. 1951. Úvod do regionálneho zeměpisu. Státní nakladatelství učebnic, Praha.
MUKITANOV, N. K. 1985. Od Strabona do našich dněj. Mysl', Moskva.
WARDENGA, V. 1995. Geographie als Chorologie. Franz Steiner Verlag, Stuttgart

Some notes on relationships between general (systematic) and regional geography in the history of geographic thoughts

Summary

The relationships between general (systematic) and regional geography have been changing in the history of geographic thoughts. This change has been finding its manifestation also in the conception of geography as a whole. This essay describes briefly, on an example of selected geographic writings and their authors, when, in which writings dominated general (systematic) geography, when regional geography and when some kind of equilibrium between both of them appeared.

Let us start by antiquity. Following writing was typical by the clear domination of general (systematic) geography „Geografike hyfegesis“ by C. Ptolemy. This author can also be considered a predecessor of theoretical and quantitative geography. Regional geography dominated clearly in „Historia“ by Herodot(os) and in „Geografika“ by Strabo(n). Equilibrium appeared in „Periodos ges“ by Hekataios (from Milet) and „Geografika“ by Eratosthen(es). The latter author used, as the first antique author, the term „Geografika“, therefore he often is considered a father of geography.

In the Middle Ages relationship between general (systematic) and regional geography did not manifest itself in such a distinct form as in the Antiquity. Generally speaking Medieval geography was more regional-geographic than general (systematic) one. It

manifested itself above all in the description of travels undertaken by Medieval travellers (European and Arabic ones).

The Renaissance gave a very important writing which affected geography for a comparatively long time, viz. „Geographia generalis“ by B. Varenius. This writing is typical by the domination of general (systematic) geography, called „geographia universalis“. However, in this writing regional geography, called „geographia specialis“, was definitively included in geography as a whole, as its constituent part, because, since Ptolemy, it was considered an independent part of science.

Now we jump to the German philosopher, I. Kant, who gave lectures not only from philosophy but also from geography. Geography was, according to his division of sciences – systematic, temporal and spatial – spatial science researching not only one category of objects (as systematic sciences) but all category of objects (analogical as temporal sciences). Geography researches their spatial coexistence (interaction) which finds its best manifestation in areas (regions). Therefore it can be concluded that regional geography represents the core of geography. Moreover, this view can be supported by further Kant's view according to which historiography and geography are analogical sciences (not only because that they research all category of objects) but also because that some concepts, which are fundamental for them, are in mutual correspondence, as for instance to the concept „period“ in historiography corresponds the concept „area“ (region) in geography.

The German giant in geography, A. von Humboldt, is usually considered a physical geographer, i. e. geographer who was mainly concerned with general (systematic) geography. However, his investigations of mutual relationships between components of nature as well as relationships between natural environment and human society were essentially deeper than any others before him. Therefore he is also considered a father of landscape science. But classical regional geography made an attempt to investigate these relationships, too; therefore geography of A. von Humboldt can also be considered a regional geography.

The second German giant in geography, contemporary of A. von Humboldt, C. Ritter, can explicitly be called a regional geographer. His geography aimed at deep investigation of areal (regional) differentiation extensively using comparative and historical methods. Note that classical regional geography considered these methods essential; therefore he is often declared a very father of regional geography.

In geography of further German geographer, A. Hettner, regional geography reached, from methodological point of view, perhaps its peak. Whereas general (systematical) geography was by him nearly neglected regional geography was considered to be an essence of geography. His conception of regional geography is understood as researching areal (regional) differentiation and synthetic character of regions. The methodology of A. Hettner affected geography for a long time.

The geography of R. Hartshorne, American methodologist, was strongly affected by Hettner's methodology. The core of geography represented also regional geography, that is areal (regional) differentiation and synthetic character of regions. His methodology influenced clearly American geography. It is to note, however, that his conception of geography is often criticised for stressing uniqueness of locations and regions and in such a way for ascribing an idiographic character to geography as a science.

There is still to remember one excellent geography in which regional geography played a leading position. That is French geography of Paul Vidal de la Blanche. He was able to establish a strong school of regional geography that was aimed at deep and highly qualified description of regions using comparative and historical methods. This school was able, according to general view, to go furthest in researching „genius loci“ of

geographic regions. Therefore French regional geography represented some kind of model for several countries.

It is to note that the end of 19th century and the first half of 20th century are clearly marked by the domination of regional geography; this geography experienced its „golden age“.

However, in the half of the 20th century a big break appeared. Many descriptive sciences, including geography, begin to throw off their descriptiveness and begin to come nearer to the so-called fundamental sciences which aim at searching for regularities and laws. In geography spatial paradigm becomes decisive – searching for spatial regularities and laws. The essence of geography, at least human geography, becomes researching spatial organization of society which was in geography formerly neglected. Theoretical geography and spatial paradigm mean again emphasizing the role of general (systematic) geography. Classical regional geography, in which researching the vertical linkages was decisive, gets in marginal position. This lethargy of regional geography persists for about 30 years. Only in 80^{ies} begins the so-called revitalization of regional geography: the tendency of the creation of the new regional geography appears, mainly in the form of so-called „locality studies“. It is declared that classical regional geography is no longer possible because synthetic geographic regions are impossible – the laws of nature and human society, are, according to Johnston (1991), essentially different. Locality studies are focused on researching small areas, their social and economic character and everyday life of their inhabitants. It is further to be stressed that regions are no longer considered unique (singular) according to a new regional geography. They represent a local or regional response or realization of some general process, they represent a unity of general and individual.

However, the new regional geography does not represent the only way of the revitalization of regional geography. Other way appears in France, where the revitalization is based on regional geography of Paul Vidal de la Blache (Claval 2006).